

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

—

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETAR

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (141)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
stebe naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 140.

Chicago, Ill., 17. maja (May), 1910.

Leto (Vol.) V.

Splošen pregled.

— Kedar socialisti govorijo in pišejo o gospodarskih interesih delavcev, takrat pravijo zofistični ideologi v službi kapitalistov, da človek ne živi le o kruhu, da človeku ne sme biti želodec vse.

Ako pa socialisti skušajo oživiti v delaveh ideale, tedaj pridejo isti zofisti in pravijo, da se od ide-
alov ne more nasititi noben človek. Ljudje s praktičnimi misli imajo rajše vrabca v roki kot pa goloba na strehi. In take ljudi potrebujemo danes.

Mi se pa tem zofistom smeje-
mo, ker učimo oboje: Človek mo-
ra skrbeti za telo in duševno hra-
no.

— Iz Pittsburga, Pa. poročajo,
da je glavni slepar, imenom Klein
ki je najbolj globoko ril v mest-
nem blatu korupcije, zaprosil, da
se ga iz tamošnje ječe premesti v
drugo, ker so se sojetniki zarotili
usmrtiti ga.

Iz poročila pa lahko vsakdo
razvidi, da ta zločinec nima niti
zločinske časti. Jetniki so koj pri-
vo na pronašli, da igra ulogo špi-
jona. In nastopili so proti njemu,
kot se nastopa proti špijonom.

Ameriški politični zločinci te
vrste so v moralnem oziru še da-
leč za navadnimi hudodelci — če-
stnimi roparji in tolovaji.

— V New Yorku so nekateri
milijonarji spodili števece za ljud-
sko štetje in jim odrekli, poročilo
vsakršne vrste. Do danes še
niso poročali časniki, da so te za-
smehovalce zakona tudi zaprli. A
najbrž se jim ne bo zgodilo nič.

Ako bi delavci zvršili kaj take-
re, se zakon glasi, da mora vsak-
do odgovorjati na vprašanja zve-
zinega uradnika.

Milijonarji se pa ne zmenijo za
zakone, saj imajo sodnike in dr-
žavnoborske poslane, ki so po
njih milosti prišli do teh mest.

Ali delavci še res niso siti te
igre in nočejo pri volitvah pome-
sti z železno metlo?

— V New Yorku brezvestni ljud-
je prodajajo mlada dekleta kot
navadno blago. To je na steno
pribila pravkar posebna velika
porota. Izjavila je, da je neki Geo.
A. Miller, bivši vladni agent, ki
je leta 1907 bil glede naseljevan-
ja vzlužen za kongresni komitej
in ki je sedaj vposlen kot tajni
policaj za državnega pravdnika
v tej preiskavi, plačal za Ido Green-
berg in Gusto Ehrlich \$40 neke-
mu Le insonu, za Alice Hilton in
Belle Woods pa \$120 nekemu Mo-
re-tu. Ta dekleta so prodajali v
hišo sramote ali pa pohotnežem.
Tako zgleda praktična morala v
tej kapitalistični republiki. V re-
publiki zija hinave, prohibicio-
nisti in potuhnenci raznih vrst na
vse grlo. Vzlie temu pa prodajajo
v New Yorku mlada dekleta kot
stare čevlje ali krompir.

Umetno gojijo na ta način pro-
stitutucijo. Zdad pa hočejo to zlo iz-
trebiti s pomočjo velike porote.
Smešno! Ali se da tako zlo sploh
uničiti s pomočjo sodišč.

V gospodarskih razmerah je
treba iskati vzroke za prostitutu-
cijo. Glejmo življenje brez naočni-
kov in videli bomo, da na tisoče
mladih deklet dela za tako nizko
plačo, da ne more plačevati stana-
rine, hraniti in oblačiti se. To so
vzroki, ki vodijo mlada dekleta v
hišo sramote.

Ako hočemo odstraniti prosti-
tucijo, tedaj moramo v prvi vrsti
spremeniti današnje krivične in
bolne gospodarske razmere. Ka-
pitalistična družba je kriva, da
imamo prostitutucijo, za to v inte-
resu morale proč ž njo!

— Nameravan dohodninski na-
raščajoč davek bo kmalu spal
spanje pravičnega med staro in
obrabljeno šaro.

Kongres je res zagovarjal nara-

ščajoč dohodninski davek. Ali da
se uvede, je treba, da za njega
glasujejo tri četrtine deželnih
zbornic.

V New Yorku je deželna zbor-
nica že odklonila dohodninski da-
vek. Demokratje in republikanci
so bili prvi pri pogrebu v brats-
kem objemu. Isto bomo doživeli v
vseh novoangleških državah, v
Pennsylvaniji, pa tudi v južnih
državah, v katerih imajo še danes
nekdanji sužnodržci prvo besedo.

Škandal je, da v državi, ki ima
ljudovlado, ne plačujejo bogatini
skoro nobenega davka. Obenem pa
ta resnica tudi priča, da je ljud-
stvo še precej revno na duhu.

Danes skoraj ni konstitucional-
ne države na svetu, da bi dohod-
ninski davek ne pripomogel k do-
hodkom države. Povsod so morali
bogatinji ukloniti se in plačevati
morajo dohodninski davek vsaj v
toliki meri, v kolikor ga ne mo-
rejo odložiti na ramena drugih.
Le v ameriški republiki je druga-
če.

Dhodninskega davka pa posa-
mezne države in mesta ne morejo
uvesti, ker so bogatini tako pre-
meteni, da bi takoj premestili svo-
je stalno bivališče v taka mesta in
države, kjer ni treba plačevati do-
hodninskega davka.

Obe kapitalistični stranki —
demokratska in republikanska ste
pred volitvami obljubili davčno
reformo. Zdad ste pa tudi obe iz-
dali ljudske koristi v njujorski
deželni zbornici.

Slovenski delavci ne podpirajte
strank, ki v postavočajnih zborni-
cah delajo za kapitaliste in izdaja-
jo koristi ljudstva. Ako ne krene-
te pravočasno na drugo pot, bodo
rezali še jermena raz vas!

— Kako nesramno izkoriščajo
kapitalisti delavce v tvornicah in
delavnicah, dokazujejo te le po-
datki v Chicagi:

Perice, ki likajo "modree" in
delajo 10 ur na dan s sedem fun-
tov težkim likalom zaslužijo na
teden \$6.50. Šivilja, ki šiva gum-
be, dobi za dvanajst gumbov en
cent. Neka druga robi modree.
Vsaki dan jih zarobi 84 ducatov,
za kar dobi pet dolarjev plače na
teden. Od teh krvavo zasluženih
centov morajo pa še plačevati ele-
ktrično silo, zlomljene igle, jer-
mena pri šivalnem stroju itd.

V dotični tvornici dela dvesto
deklet in žen. Zaslužek je slab v
vseh oddelkih. Mlade delavke za-
služijo le po tri do štiri dolarje na
teden. V tvornici delajo vdove, ki
morajo preživljati svojo nedoraslo
deco in dekleta, ki podpirajo
svoje strarše ali svoje mladoletne
brate in sestre.

To je slika iz ene tvornice. In
koliko takih tvornic je v Chicagi?
Na stotine!

In kapitalistov ne oblije rdeči-
ca sramu, kadar stopijo v cerkev
in se zahvaljujejo svojemu Bogu,
da jim je "dal" vsega dosti. Ta-
ki kapitalisti so podobni razboj-
nikom, ki vderejo v cerkev in pro-
sijo svojega Boga, da bi rop zvr-
šili srečno. Po končani molitvi pa
oropajo cerkev, vlomijo v pušči-
co, poberejo kelhe, moštance, in
sploh vse, kar reprezentira vred-
nost in ni pribito z devetindevet-
desetimi žebli na steno.

— V Illinoiski deželni zbornici
je prišlo do nečuvanega škanda-
la. Dva poslanc sta izjavila, da
ju je Lorimer podkupil, da sta
glasovala za njega pri izvolitvi
senatorjem. Nadalje sta povedala,
da so podkupnino sprejeli tudi
drugi demokratski in republikan-
ski poslanci. Ta izjava je vinko-
vala kot bomba! Vse zahteva pre-
iskavo.

Smešno!
arM se Lorimer boji preiskave?
Kajš! Lorimer dobro vé, da se
mu uradno ne more dokazati nič,
ker se mu ne sme. Ti ljudje imajo
drug drugega v roki. Ako bi se, jih
tehtalo, našli bi vse preliske. Saj

White, ki je razkril ta škandal, ni
bela vrana med njimi.

Spomnimo se le na volitve. Pri
izvolitvi, pa naj se gre za republi-
kance ali demokrate, odloča den-
nar. Prepričan je? Kdo vpraša za
prepričanje? Nihče!

In pri zakonodajstvu? Ista sli-
ka. Pest kapitalistov si z denar-
jem kupi takšne zakone, kakršne
želi. To je že stara in že stokrat
javno pribita resnica.

Ali proti temu zlu je treba na-
stopiti. Tu ne pomagajo, ako ljud-
stvo stiska le pesti v žepu, pri vo-
litvah pa zopet kapitalistične po-
litične rokovnjače voli poslancem
v postavočajne zastope.

Pri volitvah je treba pokazati
ljudstvu, da ne mara političnih ro-
kovnjačev v postavočajnih zbor-
nicah. In ljudstvo to dokaže naj-
očitnejše in primernejše, če gla-
suje za socialistične kandidate.

— Največje bedastoče so tako-
zovane preiskave o draginji. Kapi-
talisti vendar niso tako neumni,
da bodo dali samim sebi "štrik"
okoli vrata.

Tako je n. pr. mesešutska pre-
iskovalna komisija zaključila, da
je draginjo povzročilo, ker smo
proizvedli preveč zlata. Zlato je
skušnjavec, ki pri ljudstvu obuja
želje po razpisnosti.

Kolikor besedi, toliko bedastoč!
Kteri delavci pa živi razpisno. In
kateremu delavcu kaj takega do-
voljuje njegov skromni zaslužek?

Gospodi, ki sedi v mesešutski
preiskovalni komisiji za draginjo,
se najbrž predobro godi. Tej go-
spodi se niti ne sanja v kakšni be-
di in revščini živijo delavci.

V tej komisiji so premeteni hi-
navci, ali pa ljudje, ki bi morali
v blaznico.

— Kapitalistični časniki in ble-
petane žene pripovedujejo na ši-
roko, da je milijonar Schwab v
svoji njujorski palači ob priliki
slavnostnega žretja seznanil stri-
ca kitajskega egesarčka z najbolj
bogatimi ameriški multimilijon-
narji.

Da bo pa poročilo popolno, pa
še mi poročamo, da je to tisti
Schwab, ki lastuje v So. Betlehe-
mu jeklarne in železerne, v kate-
rih delajo delavci za njega po 12
ur na dan in po sedem dni v te-
dnu in katerim plača 12 in pol
centa na uro.

Naša dolžnost je, da smo obelo-
dani to, da bo občinstvo vedelo,
odkdo je prišel denar, s katerim
je Schwab priredil žretje, požer-
nom njegove vrste.

— V De Land Florida so obesili
otroka — petnajst let starega de-
čka imenom Irwing Hanehett, ker
je umoril trinajstletno deklico
Elevis Tedder. Hanehett je bil
gojenec prisilno poboljševalnega
zavoda v državi Connecticut. Ko
je zapustil zavod je zvršil umor.

Ta kratka slička dokazuje vsa-
kemu, ki ima zdrave možgane,
kakšna je današnja kapitalistična
kultura.

Razposajenega otroka dajo v
poboljševalni zavod. Mesto, da bi
ga z dobrimi pedagoškimi sred-
stvi vzgojili tako, da bi postal ko-
risten član človeške družbe, ga pa
z nezdravo pedagoško spremeno
v zver. Komaj otrok zapusti za-
vod, že zvrši hudodelstvo. Zdad pa
pricaplja kapitalistična država in
da obesiti otroka, ki se ne zaveda
svojege zločina.

Kdo je v tem sučaju večji hudo-
delec — tisti, ki so vzgojali, obe-
sili ali pa neumno otroče, ni težko
uganiti.

Krist je dejal: "Pustite male k
meni."

No, danes pa tisti, ki izjavljajo
bahato, da verjamejo v njegove
nauke, najprvo vzgojijo otroka
kot zver, da ga kasneje obesijo.

In to zvršujejo v imenu zakona
in v imenu Krista!

— Zopet! Kaj je zopet?
Grozna in strašna razstrelba v
premogokopu s peklenkim včini-
kom!

Iz Birminghama, Ala., poročajo
brzojavno, da je vsled razstrelbe
v rovu Palos št. 3. zgubilo nad
sto premogarjev svoje življenje.
Plamen je švignil nad dve sto
čevljev visoko iz rova. In včinek
razstrelbe je bil tako močan, da
je pritisk zraka vbil pismonošo
James Gousby in ga vrgel mrtve-
ga v bližnjo reko, dasi je bil od
vhoda v rov oddaljen še 30 čevl-
jev.

Zdad se bodo zopet vršile pre-
iskave kot ob času nezgode v Che-
rry, Ill. Krivci — kapitalistični
morilci ne bodo kaznovani, vdove
in sirote mučenikov dela bodo pa
šle beračit.

Nezgode s tako groznimi včini-
ki, bi morale spametovati še sle-
hernega industrielnega delavca
in premogarja, da je že skrajni
čas za obračun s kapitalistično
družbo.

Seveda, dokler bodo delavci in
premogarji še čitali kapitalistične
liste in rekli, da so "fajn", ker
prinašajo pravljice o zakletih
princezinjah, morskih kačah in o
Telebanovem Jurčku, ki je trdil,
da se mora le to verjeti, kar sta
ga oče in mati učila, če sta pri
poduku prav lagala, dotlej kapi-
talistična družba ne bo padla in
delavci in premogarji bodo še
morili v proslavo malika — pro-
fita.

Delavci in premogarji! Ali res
ne ljubite svoje dece? Ali ste ob
takih nezdah ne spomnite, da
vas lahko že drugi dan ubijejo —
vaši otroci bodo pa postali si-
rote?

Vi ljubite svojo deco. Ali prele-
ni ste, da bi razmišljali o tem,
kdo povzroča nezgode in po raz-
mišljenju zaključevali logično:
Današnji kapitalistični gospodar-
ski sistem! Tak sistem se mora
zrušiti in nadomestiti s socialistič-
nim.

Vsi delavci in premogarji niso
preleni misliti. A leni so danes še
v večini.

In tem lenim priporočamo: V
socialistično organizacijo, v soci-
alistične klube. Tam se bode go-
tovo naučili misliti in spoznali bo-
dete, da je vsega današnjega gor-
ja kriv le krivični kapitalistični
gospodarski red. Naučili se bode-
te rabiti tudi glasovnico in pri
volitvah bode glasovali za so-
cialistične kandidate, za spreme-
njen danesnje roparske človeške
družbe, ki dovoljuje, da sme člo-
vek ubiti drugega zavoljo profi-
ta, ne da bi bil kaznovan.

Ali nas razumete?

— Angleški kralj, Edvard sed-
mi je mrtav. Umril je za pljučnico
in pljučnim katarjem. Umril je to-
rej za navadno boleznijo, na ka-
teri umrje vsako leto na tisoče
marljivih in pridnih delavcev.

Ob njegovi smrti se je zopet po-
kazala pasja ponižnost kapitali-
stičnih časnika. Časniki pri-
našajo njegove podobe in njegove
obitelji. V dolgih člankih mu po-
jejo slavo in naštevajo vrline, kot
bi bil mrtvi Edvard najboljši člo-
vek na svetu. Poleg pa še lažejo,
da vsi angleški podaniki jokajo
in žalujejo za umrlim kraljem.

V resnici pa noben kralj ali ce-
sar na svetu nima toliko vredno-
sti za človeško družbo, kot na-
vaden delavec. Brez cesarjev in
kraljev lahko obsoji človeška
družba, brez delavcev pa ne mo-
re.

Delavci proizvajajo vse, kar je
za življenje potrebno. Cesarji in
kralji pa le uživajo, kar so drugi
proizvedli v tvornicah, ali sejali
in želi na polju.

Hinavščina ameriških kapitali-
stičnih časnika se pa najbolj
golo razodeva v tem: Dan preje
v Palos rovu v Alabami je razstrel-
ba ubila nad sto pridnih premo-
garjev. Zdravi in krepi so šli na

delo — nakrat blisek, grom in le-
žali so mrtvi in ožgani po rovu.
Doma so plakale vdove in sirote.
O tej grozni nezdgi so kapitali-
stični listi prinesli le toliko vrstic,
kolikor jih prinesejo navadno, če
kakšnemu milijonarju erkne pes.

A drugi dan je umrl angleški
kralj, človek, ki je vžival, kar so
drugi pridelali in proizvedli s
trudopolnim delom, ki ni nikdar
tekem svojega življenja zvršil ne-
kaj koristnega za človeško druž-
bo, ki se je trdno oklepaj načela,
da morajo delavci in kmetje žive-
ti kronane zajeduhe in postopaške
milijonarje. Takoj so lastniki ka-
pitalističnih časnikov izdali po-
sebne izdaje ali so pa naročili svo-
jim hlapcem v uredništvu, da mo-
rajo o mrtvem kralju napisati ce-
le strani.

Ogromna večina delavcev pa
vzlie temu noče razumeti hinavšči-
ne kapitalističnih listov in čita te
liste tako pazno, kot bi prinašali
golo resnico.

Delavci! Kedar bode krenili
na drugo pot in zavrgli časnike,
ki brijejo norec iz vas!

V PUŠČAVI.

— Ako bi delavci denar, ki ga
po nepotrebnem zmečejo za ta
smradljivi alkohol, katerega ime-
nujemo žganje, šnops ali viskij,
dali za socialistično časopisje, li-
teraturo in propagando, čas, ki ga
presede v krénah pa vporabili za
agitacijo, tedaj bi ne imeli v Mil-
waukee le socialističnega župana,
marveč tudi v Washingtonu D. C.
socialističnega predsednika.

— Žival pije dokler je žejna.
Človek, ki je krona, živih bitij na
našem planetu, pa pije, dokler mu
želodec ne odpove službe. — Da,
da! Človek, najvišje bitje na sve-
tu zakoplje večkrat svojo pamet
v blato.

— Nekateri naivni ljudje še da-
nes nočejo verjeti, da so jim bile
opice prainpradedje.

V nobenem zoologičnem vrtu
pa ni najti tako originalnih opie,
kot je tolpa pijancev. Le posluša-
ti jih je treba. Nekateri so pamet-
nejši kot modrijani starega in se-
danjega veka, drugi močni, kot
levi nekateri krvoločni kot tigri,
zopet drugi prebrisani kol lisice.
Eni se smejejo, drugi jokajo, tret-
ji pretepaajo itd.

Vsi pijani junaki se pa drugi
dan prebude z groznim mačkom,
njihova modrost pa zgine, kot me-
gla, katero prodro solnčni žarki.

— Pamet vsakega delavca je
treba ravno tako obrusiti kot kak
dragocen kamen, ker vsled na-
redb v kapitalistični družbi otro-
ci delavcev ne morejo obiskavati
šol, olitati in izobraziti se. Da
imamo take razmere so krivi ka-
pitalisti in njih zvesti oprode du-
hovniki vseh verskih sekt. Prin-
cip njih je: Ljudstvo naj ostane
neumno.

No, že vedo zakaj!

— Slovenski delavci bolj udri-
hajo po duhovnih kot pa po ka-
pitalistih. To ni pravilno. Sveto-
pisemski modrijani z zaprašeno
biblijo nam ne morejo mnogo ško-
diti. Teh se človek lahko obvaru-
je, ako zapre svoje žepe. Drugače
je s kapitalisti.

Delati moramo, ako hočemo ži-
veti. Po današnjem gospodarskem
sistemu pa moramo h kapitali-
stom na tlako, kedar delamo in
če hočemo živeti.

Tudi duhovniki nimajo pri tem
čistih rok ker delavcem priporo-
čajo, naj bodo mirni in pohlevni
napram kapitalistom, za kar bo-
do želi plačilo na drugem svetu.

Vzlie temu pa velja naš glavni
boj kapitalistom, današnjemu go-
spodarskemu redu, ki je izvor vse
nesreče in zla za človeški rod.

— Kedar bo izvojevala veda
zmago nad nevedo, takrat ne bo
treba ljudem nekaj desetletij gra-
diti zborovalnih dvoran. Za shaja-
lišča jim bodo služile cerkve, pa-
gode in mošeje.

— Ako bi delavci več mislili za
sebe, bi delali manj. Ker pa no-
čejo rabiti svojih možganov sebi
v korist, morajo pa misliti in de-
lati za druge.

— Zakaj se mi Chicago ne do-
pade?

Ker sem vsaki dan na bulevar-
di gledal procesije krasnih avto-
mobilov, v katerih so sedele na-
lišpane in lene žene in nežno pe-
stovale počesane pse in mačke. Ob
cestnih vogalih so pa sedeli raz-
strgani in razkuštrani berači brez
nog, rok in z milim glasom pro-
sili milodarov. Mimo teh slik so
pa hiteli delavci z mrzlično hitro-
stjo na delo v tvornice, ne da bi
se zmenili za berače in bogate le-
nuhinje.

Vprašal sem tovariša delavca,
ako ne vidi teh slik, ki so produkt
današnjega družabnega reda. Od-
govoril je malomarno: "Navajeni
smo jih."

Delavci! Ako iz navedenega za-
ključujete, da se pod kapitalistič-
no vlado boljše godi psom in ma-
čkam kot vam, tedaj pri prihod-
njih volitvah pometite s kapitali-
stično sodrgo.

— Nekateri ljudje še dandanes
mislijo in trdijo, da so ameriške
železnice zgradili Gould, Harri-
man, Hill, Vanderbilt in drugi
enaki zajeduhi, ki imajo po božji
naredbi največ železniških delnic
v svojih rokah.

Neumnost! Na ta način bi la-
hko tudi evke iz Preddvora gradil
železnice.

Ako bi danes imeli le tiste že-
leznice, ki so jih gradili Gouldi,
Harrimani in katere bodo še gra-
dili slični ljudje, bi morali hoditi
še danes peš od Atlantika do Pa-
cifika.

Morda bo kdo ugovarjal. Rekel
bo, da so delavcem ti mošje da-
jali denar, ko so gradili železnice.

Da, dajali so denar, tisti
denar, ki so ga drugim ukradli
postavnim potom.

— Delavci so v Ameriki isto ta-
ko na trgu kot suha roba na
Kranjskem. To posebno velja za
delavce, ki pridejo iz Evrope v
Ameriko. Pred tvorniskimi vrati
stojijo po cele armade. Bos se
prikaže med vrati in z bistrim
okom opazuje armado, dokler ne
zagleda najbolj krepkega v nji.
Namigne mu s prstom, potka ga
po rami, potem ga pa odžene v
klavnico — tvornico.

Vrši se vse kot na kranjskem
semlju.

— V čem se ločijo Indijanci in
beli delavci? Indijanci nastopijo
za svoje koristi povsod skupno in
složno. Delavci se pa ne zaveda-
jo, da v slogi je moč.

— Naslednji dogodek dokazu-
je, kako kapitalisti brijejo norec
iz delavcev.

Neki delavec prosi dela. Bos mu
odgovori da nima dela. Delavec
prosi nadalje. Nazadnje se pa bos
poredno nasmeje in reče: "Malo
počakaj! Morda katerega vbije,
potem pa prideš ti na vrsto."

Komentar nepotreben!

— Delavska kri se spremeni v
zlato za kapitaliste, kedar jo pi-
jejo stroji, peči, premogokopi, ki
so lastnina kapitalistov.

Š — — s.

Sodrug Frank Petrič, ki se je
pred kratkem vrnil z Zapada,
obišče v nekaj dneh rojake v Mi-
chiganu, od tam gre v Minnesota
in Wisconsin. Pobjaščen je pob-
rat naročnino za "Proletarca", v
kar ga vsem priporočamo.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in urednik:
Jugoslovenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Oglašni po dogovoru. Pri spremembi tiraletila je poleg novega naznaniti tudi STARI naslov.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Frank Podlipiec, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Janesic, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

"vernih" ljudi, ako ne bi zadnjim duhovnik na prižnici neprestano grmel na ušesa.

Potom javnih shodov in poučnih predavanj se torej lahko vedelo, da se v zvezi s socializmom med našim delavstvom v Ameriki. In to se bo tudi doseglo, kakor hitro se povzdigne naša organizacija in pomnoži tisk; drugo drugemu bo pomoglo.

Toda še nekaj je, kar ovira to delo, v tem ali onem mestu bi so drugi že danes sklicali shod, a nimajo v to pripravnih prostorov. Vsaka luknja, ki bi že bila na razpolago, ni za shod, a boljše dvorane pa socialistom navadno namenoma drago računajo in v mnogih slučajih tudi odrežejo. To so težkoče, ki nam res zlasti po manjših mestih zelo ovirajo delo za socializem. Premagati je pa treba vse težkoče; sodrugi si morajo pomagati na vse mogoče načine, samo da se doseže pravi uspeh.

Vse drugače bi bilo in vprašanje o prostorih za shode, sestanke in predavanja bilo bi hitro rešeno, da si organizacije — vsaj po večjih naselbinah — omislijo svoj lastni dom.

4. delavski dom.

Mnogi bi rekli, da to ni mogoče. Zakaj bi ne bilo? Ne takoj danes ali jutri, temveč v bližnji bodočnosti z naraščanjem organizacije bi morali zavedni slovenski delavci v vsaki večji naselbini gledati, da si ustanovijo ali poiščejo svoj stalni prostor, kjer bi se shajali in budili nezavedne tovarše. Sprva bi organizacija primerno posloppje z dvorano in manjšimi sobami vzela samo v najem, a kakor hitro bi bilo dovolj potrebnega denarja, kupila bi loto in zgradila svoje posloppje, svoj — delavski dom. Tak dom naj bi se opremil s knjižnico in porabil za seje, zabave, vaje v govorništvu, petju in telodvbi in sploh za vse sestanke in shode. Pričljiva lesena stavba bi zadostovala popolnoma; spredaj dvorana, v ozadju pa čitalnica, prostor za seje itd.

Delavski dom bi bil središče, pribežališče in prava šola za delavce. Seveda, požrtovanja bo treba, pa se doseže vse. Če slovenski delavci v Ameriki lahko zidajo cerkve, ogromne kamnite stavbe, ktere jih stanejo po \$100.000 in ktere jim ne prinašajo nikakršnih koristi, ne vem, zakaj si ne bi postavili tudi takega doma. Res je, da tisti delavci, kteri se zidajo cerkve, ne bodo kar v enem dnevu za socialistični dom in da je žalibože teh še velika večina; toda res je pa tudi, da se številni delavci, kteri zidajo in vzdržujejo cerkve, od dne do dne bolj kreči, med tem, ko se vrste socialistov, dasi tupatam počasi, množijo vedno bolj in bolj. Smelo bi torej rekel, da bo v bližnji bodočnosti lažje sezidati delavski dom, v katerem se bodo zbirali razredno zavedni delavci, kakor pa cerkev.

Sveta dolžnost socialističnih klubov v posameznih mestih pa je, da že danes delajo z vsemi močmi, da se čim prej uresniči ta važni korak.

(Konec prihodnjaj.)

Dopisi.

Chicago, 13. maja.

Dne 12. maja, sem se namenil, da grem popoldan malo na sprehod, ker sem imel slučajno čas. Ko pridem do 12. ulice, je krenem proti vzhodni strani mesta. Pridem do mosta, kteri se odpira pred parnikom: Most je bil nekoliko odprt in stal je nepremično. Parnik je tudi stal na mestu kakih 40 korakov od mosta. Pospešil sem korake čez most, ker sem videl, da stoji gruča ljudi na drugi strani in gledajo v kanal. Kaj sem videl? Mlako krvi. Čez nekoliko časa so odprli most ter dobili so še nogo od kolena odtrgano. Bila je noga delavca, ki je nekaj popravil pri kraju pod mostom. Dal je nogo za sveti kapitalistični profit kakor jih da na tisoče drugih. Žalosten prizor sem hotel videti do kraja. Ali dolgo je bilo treba čakati. Šele čez kake pol ure je prišel policijski voz, da ga je odpeljal v bolnišnico. Ko sem zagledal moža, je bil blede in mrzel pot ga je zalival po obrazu. Ako bi kdo ukradel

kos kruha, je policija takoj na mestu, ako se pa gre za rešitev življenja delavca, pa vzame pol ure, kar sem sedaj sam videl. Koliko časa je že prej minilo, to ne vem. Tako se godi nam delavcem na vseh koncih in krajih.

Večina nezavednih delavcev hoče tako. Ako hočete, da se bodo zmanjšale nesreče in zboljšalo naše delavsko življenje, oddajte ob volitvah svoje glasove za naše delavske socialistične kandidate. Čitajte naš delavski list Proletarec. Razširjajte in podpirajte. Pustite kapitalistične časopise pri miru naj jih čitajo sami. Socialisti! Ne podpirajte kapitalistične liste.

Soc. pozdrav vsem sodrugom po širni Ameriki.

M. Kulovic.

Cheyenne S. D. rez. za Indijance.

Cenjeni sodrug!

Meglenega dne, v drugej polovici aprila t. l. je zborovalo večje število neprostovoljnih postopajev v Chicagu. Ugibali smo razno. Nekdo je pa tarnal, da čevlji tišči palec na levi nogi. Iz tega smo sklepali, da dobimo kmalu dež. Ali naši sklepi so se pokazali, da so ničnostni. Fant je nosil za eno številko premajhne čevlje. Do tega zaključka smo se le prišli, ko smo se prepričali, da z dežjem ne bo nič. Pričeli smo zopet zblijati šale, dražili smo drug drugega z dovtipi, dokler ni nekdo stavil resnega predloga, da odrinemo na severozapad, ki je bil takoj sprejet soglasno. Še tisti, ki ga je tiščal čevlji, je pritril, da s tako družbo potuje peš okoli sveta, če bi slučajno zastrajkale lokomotive in se ne dale več izkoriščati po tujdeh.

Odrinili smo, pa ne peš. Vozili smo se po progi C. M. in St. P. železnice. Voznja je bila dolgočasna, enakomerna. Le mesta Elgin, Ill. in pa Sioux City, S. D. kažeta nekoliko prijazno lice. Ko je vlak pretresel kosti našega rojstva je do skrajnosti, smo v Wakapala S. D. nekem majhnem gnezdu, ki je v Standing Rock indijanski rezervaciji, ostavili vlak. Okoli železniške postaje je majhne številce belih naselencev. Pol mije hoda imajo pa Indijanci veliko naselbino. Rezervacija Standing Rock Indijancev je obsenejša kot iz rodu Cheyene.

V pol podrti koči smo si utesili glad. Po tem krepčilu smo pa na mulah odrinili v 45 milj oddaljeno rezervacijo Cheyene Indijancev.

Indijanci živijo skromno in priprosto. Njih edino bogatstvo je živina, velike črede konj in goveda, ki se pasejo po preriji. Indijanci imajo za te črede varuhe. Oboroženi so s puškami in samokresi. Vsaki dan v divji ježi prijezdijo vse planjave, da jim belitativi ne pokradejo živine. Njihova sela so skrita globoko v dolini ali pa ob potokih, ob katerih raste zanikerno drevje, ki ga rabijo za kurjavo. Dobre pitne vode ni dobiti. Reke so majhne z mlakuzasto vodo. Največja reka je Cheyene, ki se izliva v Missouri. V divjačini pa zavzemajo v prvi vrsti divje kokoši. Indijanci niso bogati. Gladu in skrbi za drugi dan pa tudi ne poznajo. Mesa imajo kolikor hočejo; mesarski trust pa tudi ne more stegniti svojih grabežkih rok v njih rezervacijo. Rod ima vrhovnega glavarja, vsako selo za sebe pa podglavarja. Žive skupno v nekakšnem komunizmu, nekako tako, kot so živali pred stoletno leti naši slovanski pradedje. Danes so Indijanci pametni dovolj, da se ne puste izkoriščati po ameriških kapitalističnih kulturonošcih. Za težko delo sploh ne primejo. In imajo prav! Zakaj bi delali za druge, ko se lahko prežive z lovom in domačo živino. Za to tudi ni med njimi milijonarjev in polomljenih beračev. Vsi so enako bogati. Marsikteri beli delavci, ki se v tvornice ali plavžu pri dvanaajsturnem težkem delu peha za kosček kruha (kterega ob času krize ni na mizi) bi lahko zavidali Indijance zavoljo njih mirnega, tihega in brezskrbnega življenja. Toliko v kratkem o Indijancih.

Z našo karavano smo napredovali počasi. Prvi dan nismo mogli doseči svojega cilja. Prenočevali smo pod milim nebom. Ker so bile noči mrzle, mlakuže je pokrivala še ledena skorja, smo kurili ognja

ist cigani na Kranjskem. Nanosili smo velik kup drv, plamen je švigal visoko v zrak, kot nekdanj, ko so naznanjali kresovi, da skozi Hrvatsko vdira Turek na slovensko ozemlje. Nemogoče je bilo zatisniti oči in po soglasnem sklepu smo darovali spanje za duše v vica.

Zajuterk je bil boren in preprost. Par požirkov črne kave, potem pa zopet z mulami naprej preko neizmernih in veličastvenih planjav. Na potu nismo videli dreva, pa tudi ne srečavali ljudi pogosto. Semintje smo srečali kakšno indijansko mamico v pisanim krilu. Nekdo je bil tako dovtipen, da je dejal: "Kdor se hoče obesiti, naj gre na indijanske planjave v S. D. in bati se mu ne bo treba, da bi ga kdo odrezal."

Nakrat zagledamo v daljavi šotore. Na vseh obzidjih je bilo poznati veselje. "To je naš cilj, kamor smo namenjeni. Kmalu bo konec trpljenja," je odmevalo v duši posameznika.

Ali kakšno razočaranje. Delodajalec nam je povedal, da ima dosti dela pri gradnji nove železnice, a v šotorih ni prostora za prenočišče. Bila je to slaba tolažba, ko smo se spomnili na mrzle noči.

"Well," smo rekli in spodbujali li tolažili drug drugega: "Poskusimo! Morda se privadimo spati brez gorke odeje v mrzli noči pod milim nebom."

Bili smo naivni. Smatrali smo naš tabor za nekakšno letovišče, v katerem morajo ozdraviti ljudje še v zadnjem štadiju jetike. Svež in čist zrak, lahek vetrič, svitile zvezdice in blede lunica pa nad nami. Idealen kraj za pesnike, da na pegaz poleten v višave.

Ali zjutraj je bila realna proza. Ko se prebudim iz spanja, začuden ogledujem klobuk. Zvečer je bil črn, zjutraj pa bel. "Vraga", sem dejal, "tekem ene noči se ni mogel tako postarati, da je postal bel." Bil sem zaspan, mel sem oči, da se prepričam, če gledam resnic. Iz otmotice me je poklical nazaj v življenje. Še le moj tovariš Celar, ki je klel, da ga zebe in je tako življenje za pse. Rentalet je, da se je naveličal te vrste športa, da je zrak premočan za njegov žoldec. Tolažil sem fanta. Prigovarjal mu, da se bo že obrnilo na bolje. Pomagalo ni nič, divjal je še huje. Ko sem spoznal, da tudi dovtipi ne pomagajo, ki so včasih imeli privlačno silo, sem se vdal v "božjo voljo" in obljubil, da pojdeva naprej.

Zapustila sva tabor. Pot je bila še težavnejša. Naše mule so obdržali v taborišču in treba je bilo hoditi peš. Prvi dan smo bili še dobro razpoloženi. Vganjali smo burke in šale. Drugi dan so pa meni čevlji odpovedali službo. Bili so "ličnega" ameriškega dela, pri katerem sta tvorničarja za usnje in obuvalec spravila dobiček v žep, ne zmeneca se, če se v prvi mlaki razčesnejo kot namočena skorja kruha. Hodil sem zdaj bos. Vzleze nesreči sem se pa spomnil na lepak, katerega sem videl v Chicagu in na katerem priporočajo mazilo za kurja očesa, nad priporočilom pa dva trempa vodita šogo pod pazduho, katerima gledajo paleci zvedavo v svet. "Srečna vi dva," sem modroval. "Vajni čevljev se držijo podplat, jaz pa hodim bos in vzdigujem nogi, kot bi hodil po bodečem trnju."

No, pa moj tovariš Lovro me je v teh britkih urah trpljenja tudi tolažil: "Fant le stopaj! Tukaj ni kač!"

Tretji dan je bilo mukami konec. Prišla sva na vzhodno obrežje veličastvene reke Missouri v Wombridge, S. D.

Povedal bi lahko še marsikaj interesantnega, pa prihranjam za prihodnje ako me bo volja pisati o tem. Kje bivam, sedaj ne povem. Če ste pa radovedni, vam pa le toliko povem, da pojdem na farme, ko dozori pšenica in koruza.

Predvdorčan.

Frontenac, Kans.

Cenjeni urednik!

Mogoče je kdo že poročal o majniški slavnosti pri nas, ki je vsela krasno in sijajno!

Ni ne dé, ako ste že dobili poročilo.

Moje skromno mnenje, da je boljše, če se o stvari, ki zanima delavce in je agitatoričnega pome-

na, poroča dvakrat kot nobenkrat. Zategadelj uvrstite tudi moje vrstice v list.

Vreme ni obetalo zjutraj nič dobrega. A zvedrilo se je in dvorana na Franklin je bila polna skoraj do zadnjega kotička, vzletemu, da smo mesec dni že počivali, ker trmoglav kapitalisti ne boje priznati opravičenih zahtev premogarjev. Lep in jaseen dokaz, da se slovenski delavci in premogarji zavedajo, kakšen pomen ima prvi majnik za delavce vseh narodov.

Nekaj nas pa je le osupnilo. Zakaj ni posetil zabave slov. pevski zbor iz Frontenac, Kans. ki se je ustanovil na svobodomiselnih podlagi? Ne bom preiskaval vzrokov. Ni moja naloga. Vsekakor je pa žeteli, da bi bilo pri takih prireditvah več sporazumnosti. Kedar se gre za splošne cilje delavcev, takrat bi morali biti vsi složni in pozabiti bi morali na malenkosti.

Za list smo darovali z naslednjim besedilom to le svoto: Da bi se bolj razširil: Cemara 10 et; J. Gorše 15 et; da bi se delavci zavedali, kaj pomenja prvi majnik — Seaman 5 et; L. Godnik 10 et; J. Polane 5 et; J. Jerman 10 et; punčko zgubil in drugo dobil k Punei 10 et; da bom na prvega majnika vesel 10 et; R. 10 et; ker sem siten za karo J. Hočevar 10 et za pic—nie A. Selak 10 et; ker sem všel toči 1. maja M. Lamp 10 et; J. Lindič 25 et; ker je prvi majnik delavski praznik J. Jare 10 et; F. Markovič 25 et; ker je prijetno na Franklin L. Demšar 20 et; za prvi majnik neimenovan 10 et; NK Piren 10 et; J. Sajovec 10 et; A. Maler 10 et; A. Kavčič 10 et; ker sem brez dekleta na zabavi A. Simončič 10 et; J. Jare 25 et; ker se zabavam na Franklin Ivan Jare 25 et; ker nas letos zebe F. Prelogar 25 et; Fr. Mauser 25 et; F. Wegelj 20 et; ker J. B. in F. ni bilo na zabavi L. Kovač 15 et; ker se delavci zavedajo svojega praznika A. Čudar 25 et; J. Eržen 10 et; da bi bilo vedno prijetno na prvega majnika J. Žagar 10 et; ker sem pri mizi gledal, ko so pili ječmenovec A. Železnik 10 et; A. Potočnik 10 et; ker sem hitro nazaj prišel L. Oblak 10 et; za del. trpine v Ameriki L. Slapšak 25 et. Skupaj \$4.90.

Vsem delavcem in sodrugom pozdrav.

Pobiralec.

Sygan, Pa. 27. aprila.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Ker smo odvisni od bogate Friek Compnije, ktera ne more že prisostvovati konferencam unije in lastnikov premogovih rorov, moramo vselej tudi najdalje stavkati, oziroma čakati na njih milost, da podpišejo plačilno lestvico. Slabšega sredstva se je oprijela letos Pittsburg Coal Co., ki je pri vseh svojih jamah nabila lepake brez unijske vednosti, da poviša plačo za 5½ %, da le prično z delom.

V Burdine je neki bolj zavedni rojak ravno tik prišel, ko je kompanijski (bolje rečeno hlapec) lepak: poziv na delo pribijal. Naglo ga upraša: Kje pa stoji radi smodnika? — V tukajšnjem distriktu nam hočejo premogove družbe bel smodnik vriniti, kar je pa slabši kot črni. — Odgovor je bi ta: Na drugi strani Allright, pravi rojak, danes beremo na tej strani, jutri pa obrnemo na drugo. V omenjenem kraju je neki rojak po imenu John Roitz na veliko sramoto slovenskemu narodu šel skebat med tem ko so se njegovi tovariši držali gesla unije. Po hudem pritisku od strani štrajkarjev bil je skab premoran delo opustiti; zgovarjal se je, da mu je hišni gospodar (Boarding boss) v to dovolil. Mogoče res, ker v dotični hiši ima prednost G. N. skebski list. Gliha skup štriha.

Dne 25. aprila je bil sklican shod v Burdine, na katerem so organizatorji unije pojasnili napete razmere med delavstvom in kapitalom. Zabičevali so nam, naj se ne oziramo na novice, ki jih je pribila kompanija, ki nima drugega namena, kot razdreti unijo. Torej tako dolgo moramo vstrajati na stavki, da nam ugodijo naše zahteve ter to uradno podpišejo. Čakali bomo na novice od unije, ter upamo, da v kratkem pride do sporazuma.

Naj še omešim, da so nedaleč

od tukaj štrajkarji nekega kompanijskega podrepnika, kteri je vse bossom na nos znesel, kar se je pri sejah sklepalo, križali, na kar je bil pripeljan v bolnišnico in tam umrl. Obsojam njih hudobni čin, kot umoritev. Pač pa je nekaj zaslužil. V zgled in strah naj bi bilo vsem drugim skabom in enakim ptičem. — Morilce nasledujejo oblasti.

Pozdrav na vse Proletaree.

Millersronski premogar.

ZVEZDA REPATICA.

Halleyev komet ali zvezda repatica, o kteri se že nekaj mesecev toliko ogvori in piše, se ta teden prikaže na našem nebu. Jutri, to je v sredo 18. maja, bo najbližje naše zemlje namreč 18.000.000 (osemstaj milijonov) milj in zvečer ob 11. uri bo naša zemlja prešla skoz kometov rep, kteri je dolg 20 milijonov milj. Videli ga bomo prvič pa še le v petek 20. maja nekako ob 8. uri zvečer na zapadnem nebu. Vidljiv bo potem še kakih deset dni, oziroma deset noči, nakar spet izgine za dolgih 75 let. Vrne se zopet leta 1985.

Pogled na to repatico bo res veličasten, kajti to je jedna iz med največjih, kar jih pomni človeštvo. Glava te zvezde je veliko večja od naše zemlje in obstoji večidel iz plinaste megle in pa velikanskih kosov rudninaste snovi ali meteorjev, kakršni včasih v večjih ali manjših kosih padejo na našo zemljo. Rep ni nič drugega kot tenka plinasta megla, obsijana od solca. Sploh ima komet vso svojo svetlobo od solca.

Kometi so nekakšni nebesni "potepuhi", nimajo določene poti kakor naša zemlja, solnce in drugi planeti, temveč se klatijo brez prave smeri po neizmernem vesirju. V vesirju je še na milijone in bilione večjih in manjših kometov; nekteri mnogo večji kakor Halleyev, se vsled neizrečeno dolge poti prikažejo na našem nebu zelo poredkoma, morda na vsakih tisoč, stotisoč ali pa na več milijonov let. Astronomi ali zvezdoslovci trdijo, da so kometi ostanki ali razvaline nekdanjih svetov, kteri so se pred stotisoč ali milijon leti ponesrečili, t. j. vsled trčenja z drugim svetom razbili in skočili iz svojih tirov.

Vsaka nevarnost vsled kometa je pa popolnoma izključena. Bati se ni treba ničesar. Kometova glava bo daleč od nas — 18 milijonov milj bo najbližje naše zemlje —, a rep, dasi vsebuje gotove vrste strupen plin, je pa v primeru z našim ozračjem tako brezpomemben, da ne bi živa duša vedela, ko bomo 18. maja jadrali čez njega, ako bi nam tega astronomi ne bili prej povedali. To bo ravno tako, kakor če bi kdo šel skoz oblak dima, ki se vleče za lokomotivo, kar ne more nikomur škoditi. V prejšnjih časih so ljudje spričo ravno te repatice na našem nebu padali na kolena, molili, trepotali, plazili po cerkvah in dajali za maše — žalibože, ponekod bo še dandanes tako — toda letos, te dni, vprtih bo tisoče teleskopov v to veličanstveno zvezdo, da proučijo in doženejo do kraja njeno pravo, velikost in kakovost. Naobraženi svet je premagal tudi ta "strah", in to znači velik napredek človeštva.

Književnost.

Naši zapiski za april imajo sledečo zanimivo vsebino: Vladimir Knaflie: Kulturni boj! — Abditus: Odgovor! — Dr. Dragotin Lončar: Iz politične korespondence Dr. Janeza Bleiweissa, (Konec). — Abditus: Socializem posameznika, (Konec). — Dr. Jos. Ferfolja: Masanjkova praktična filozofija, (Konec). — Dr. Fr. Kidrič: Pomote in potvore za razne potrebe. — Pregled. — Kulturni. — Literarni. — Politični. — Polemika. — Oton Zupančič: Epigromi.

"Naše zapiske" priporočamo vsakemu socialistu, ki želi več znanja o socializmu kar najtopleje. Naroči se jih v Ljubljani, Šenlburgova ul

PERNERSTORFER.

Dne 27. aprila je praznoval polanec sodrug Engelbert Pernerstorfer svoj šestdeseti rojstni dan. Z neštetiimi socialnimi demokrati drugih dežel bodo tudi slovenski socialisti v Ameriki prisrčno čestitali možu, ki se je pridobil v dolgih letih neveljave zasluge za delavstvo. Pernerstorfer, ki je bil mnogokrat cilj strastenih napadov iz vseh nasprotniških taborov, zasluži tembolj, da se ga z vsemi simpatijami spominjajo delavci na dan, ko prestopa prag, iz katerega se štejejo leta starosti. Zasluži to tembolj, ker je kljub brezprimerni delavnosti in resničnim uspehom vedno ostal čudovito skromen.

Pernerstorfer je bil sam porojen v proletarskem svetu. Njegov oče je bil krojač, a že kot mladenič je kazal Engelbert nenavadno živahnost in delavnost, kateri ima zahvaliti, da je mogel končati študije. Ko je Pernerstorfer vstopil v javno življenje, so bila v Avstriji narodna vprašanja akutna in v tedanjih razmerah je bilo zelo nemno, da so razgrela tudi njega. Toda že v dijaških letih se je njegov nacionalizem bistveno razlikoval od šovinizma. Njegova ljubezen do svojega naroda se ni nikdar niti za trenotek prelevila v sovražstvo do katerega drugega naroda. Pač pa smo ga nešteto krat slišali, ko je z navdušenim obudovanjem govoril o prebujenju in o povzdigi malih narodov. Zlasti za Jugoslovane je vedno gojil veliko simpatijo in mnogo ve o naši, zlasti pa srbski in o stari hrvaški literaturi.

V prejšnjih časih je bil Pernerstorfer demokrat. Ko je prišel v politiko, so bili še živi spomini na osemindesetdeseto leto in na tedanje odkritosrečno demokracijo. Toda nemško meščanstvo je kmalu pozabilo na načela in cilja revolucije. Na njih mesto je postavilo medli liberalizem, ki ga Pernerstorfer nikdar ni maral. Meščanska demokratična stranka ni mogla priti do veljave, ker so iz nje uhajali ljudje tja, kjer so pričakovali več koristi — eni v liberalni, drugi v nacionalno-radikalni, tretji, med njimi Lueger, v krščansko-socialni tabor. Končno sta le še dva ostala zvesta demokratizmu: Dr. Kronawetter in Engelbert Pernerstorfer.

Do leta 1877. ni imela socialna demokracija nobenega zastopnika iz svojih vrst v avstrijskem parlamentu. A njena zagovornika v najhujših časih sta bila Kronawetter in Pernerstorfer. V dobi izjemnega stanja, ko je delavstvo trpelo krvave progone in ko se ni našla v parlamentu nobena taka stranka, ki bi bila vstala proti policijski brutalnosti, vladni okrutnosti in justičnemu krvočlunu tedanjega časa, sta bila Kronawetter in Pernerstorfer edina, ki sta branila delavstvo in v pravem demokratičnem smislu zastopala njegove interese. Kronawetter je končno zapustil politično bojšče, Pernerstorfer pa je prišel tja, kjer je bilo njegovo pravo mesto. Spoznal je, da prava demokracija ne more biti drugačna kakor socialna in njegov vstop v stranko je bil izza dolgega delovanja za delavstvo le še formalnost.

Kakšno zaupanje si je pridobil med sodrug, se je najbolje pokazalo, ko je socialna demokracija s svojimi 88 poslanci dobila pravico do podpredsedništva v državnem zboru in je bil Pernerstorfer soglasno izvoljen na to mesto.

Z zavednim proletariatom vseh narodov te države, želimo tudi mi sodrug Pernerstorferju, da bi še mnogaja leta zdrav in krepak delal med nami na korist gibanju, ki ima osvoboditi svet.

S POTA.

(Zaostalo poročilo.)

Če človek potuje za socialističen list je težko poročati "novice" s pota. Kar človek vidi na potu so stare stvari, vse si podobne, naj so že v tem ali onem kraju. Vsepovsod je opaziti "boj za obstanek". Seveda gledajo razni ljudje po svoje ta "boj" in si ga tudi po svoje tolmačijo.

Roeckefeller, Morgan, Gould itd. gledajo po svoje "za obstanek" in pomnožitev svojih ob-

ječih milijonov, zavedni delavci — socialisti pa po svoje za "obstane" in pomnožitev razredne zavednosti, ktera bo prinesla konec divjemu "boju za obstanek", ki se vrši na potu kapitalistično individualnega boja za obstanek na konto slabijih — in ki bo dovedla človeštvo v socialno spravo, na konto družabne pravičnosti in humanitarnosti.

Socialistični nauki so zdaj tudi v Ameriki že v toliko prodrli v ljudske mase, da sodimo vse s svojega vidika. Imamo že svojo moralo, svoje dušeslovje, svoje vrste "senzacije" in svoje "novice". V splošnem se da že tudi opaziti, da čedalje bolj izginjuje v masi tista radovednost po vsakdanjih "novicah", ki jih prinašajo razni meščanski listi. Če se pa te "novice" že čitajo, se pa motre s kritičnim očesom in sovrastvom v srečo do sedanje gnije družbe.

Kapitalistična morala, senzacija in novice, ki se pretakajo po meščanskih listih, so gola izpovedovanja grehov tega razreda; vendar pa ta razred (buržoazija) nečje biti odgovorna za grehe, storjene nad drugim razredom. Tukaj so kapitalizem izdaja samega sebe nehoti. Vsak človek, ki količjak misli, lahko to zapopa. Prav lahko je razumeti meščanstvo časopisje tudi ob času štrajkov ali pred časom pripravljajočih se delavskih bojov. V takih časih mrgoli v meščanskih listih vse polno "novic" — senzacije o štrajkih in bojih, in vse v kapitalistični in terpretaciji. Izjeme so, če se kdaj v teh listih piše v prilog štrajkarjev, in še te imajo za seboj skrito ozadje sebičnosti.

Kako predstavlja kapitalistično časopisje ljudstvu štrajke, se je pokazalo tudi ob priliki, ko so se pripravljali premogariji U. M. W. of A. na štrajk. Tarnalo se je, kako bo prizadeta industrija, koliko se bo izgubilo plače, koliko milijonov bo šlo če rame podjetnikom in koliko bo trpelo občinstvo če ne bo štrajk kmalu končan itd. Vsi ti paragrafi pa niso bili nič drugega nego prozoren namen omajati v masi opravičenost premogarjev do štrajka, in takó izposlovali podjetnikom premogarske industrije ceneno zmago. Da se slednje ni zgodilo, se je zahvaliti edino delavskemu socialističnemu časopisju, ki je stalo na straži in taka mnenja zavračalo.

Prav zato je bila socialističnega časopisja naloga že od nekdaj in ostane tudi v bodoče, da goji v "boju" za obstanek svoja mnenja z ozirom na situacije, ki se dogajajo med delom in kapitalom. In ker je temu tako, je vseh zavednih delavcev dolžnost, da podpirajo to časopisje vedno in povsod. Vsacega zavednega slovenskega delavca dolžnost je, da se naroči na "Proletarca" in da ga po svoji moči razširja med svojimi manj zavednimi rojaki, ker le na ta način bo mogoče iztebiti iz njih stare nazore, ki so ukoreninjeni v njih, ukrojeni po kapitalističnem kopitu in ki služijo vsled tega vedno le kapitalizmu — pa jih dovesti v tabor razrednozavedne socialistične stranke.

F. P.

KDOR ZNA, ZNA.

Kdor zna — zna slepariti ljudstvo. Iz nesreče, solz in gorja kuje zlato. Katastrofe z groznimi učinki so tej vrsti sleparjem najboljše sredstvo, da neuko ljudstvo privežejo na sebe, mu vzamejo še zadnji cent iz žepa.

A ti sleparji niso navadni sleparji, katere sodišča pošiljajo v ječo. Za te vrste sleparjev tudi ni paragrafov v kazenskem zakoniku kapitalistične države. Te vrste ljudi kapitalistična država sploh neče poslati v ječo, ker so njeni najboljši zavezniški.

Kako farbajo neuko ljudstvo, dokazuje pramo naslednje pismo, iz katere prinašamo važnejše točke:

Male Lašče, 4. aprila.

Ljuba naša družina!

Prejeli smo Vaše pismo in precej pišemo nazaj. Koliko ljudi je ponesrečilo, smo že brali v "Domoljubu". To je popisal misijonar od tam. Ta misijonar piše, da niso poznali v dotičnem kraju nobene žalosti. On popiše vse. Koliko veselja se je vžilo tam. Vsak je pozabil na svojo domovino pri-

Slovinci v Sygan in okolici pozor!

Slovenski soc. klub št. 19 v Sygan, Pa., bo priredil dne 30. maja veliko veselico. Veselica se bo vršila v dvorani L. Kaučiča. Začetek veselice od dveh popoldne.

Slovinci v Sygan in okolici! Vsi na veselico do zadnjega moža. Pripeljte s seboj žene in deco. Zabave in razvedrila bo v izobilju. Veselični odbor bo storil vse, kar je v njegovih skromnih močeh, da bo veselica vspela in nudila vsakomur vžitek in zabavo.

ODBOR.

velikem veselju dokler ga ni zadela božja roka. Mogoče niso bili vsi slabi. Ali dostikrat morajo tudi pošteni trpeti kazni zavoljo slabih. Pa še nedolžni otroci poleg, ker zdravi pozabijo na vse.

"Ali pravični Bog vzame veselje in vdari vse."

"Koznikovega Antona je tudi vbiho v Ameriki. Je šel tudi nekaj "luštnega" iskat tje."

Za tem sledijo družinske razmere in podpis.

Ta list je odgovor na poročilo o grozni rudniški neizgodi v premogokopu Primo, Col. kjer je vsled kapitalistične profitaželjnosti ponesrečilo tudi več slovenskih premogarjev, ki so morali priti v Ameriko, ker v domovini ni bilo dela ne kruha za nje.

In iz tega lista se uči lahko vsakdo, kaj so slovenski klerikalni listi in klerikaleci onkraj oceana naredili iz krščanske vere, iz naukov Krista, da tem ložje zagovarjajo kapitalistične umore v Ameriki.

To ni več Krist, ki je učil ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Ta Krist je podoben staremu židovskemu bogu, Jehovu. Po klerikalnih naukih je postal Krist hudoben in maščevalen. Do sedaj smo poznali Krista po njegovi zapovedi o ljubezni do bližnjega kot ljubitelja človeštva.

"Domoljub" in klerikaleci na Slovenskem pa pravijo, da ni tako, marveč je bil Krist prvi klerikalec na zemlji. Dobro! Mi vzamemo to zavijanje resneje kot klerikalni nauk na znanje.

Za nas že zdavnej ni bila tajnost da klerikalizem ni vera, da klerikaleci zlorabljajo krščanstvo le za svoj ščit, da tem ložje odirajo kmeta in delavca onkraj velike luže.

Klerikaleci in kapitalisti so največ krivi, da slovenski kmet ostavlja svojo rodno zemljo in se seli v Ameriko. Odkar je dobila Avstrija ustavo, so klerikaleci še vedno imeli prvo besedo v avstrijskem parlamentu. Ako niso nastopili javno v zbornici, so pa z mešetarskimi intrigami za kulisami še vedno dosegli svoj namen.

In ta sodrga, ki je umela spreminiti žulje slovenskega kmeta v zlato za sebe, ki je zakrivila največ — ker je ovirala omiko in izobrazbo v narodu — da je slovenski kmet do vratu v dolgih, napada kmete in sinove kmečkih

starišev, ki so bili prisiljeni vsled njihove lakomnosti izseliti se v Ameriko in nočejo več polniti njih nenasitnih žepov, ker so v ameriških tvornicah, plavžih in premogokopih okusili pekel že na tem svetu.

Da, klerikaleci! Če bi bil Bog tak kot ga slikate vi, bi že davnej božja roka vdarila vse klerikalece — ne le po Slovenskem, marveč povsod.

Ali Bog kot ga slikate vi, služi vam le kot parkelj, da strašite neuko ljudstvo. Kedar ne vlečeta več pekel in peklensček, takrat pa neskončno usmiljenega Boga spremenite v strašilo kar čez noč. Kazen božja je, pijete ob veliki neizgodi, dasiravno veste, da so jo zakrivilo kapitalisti, ki so tako lakomni profita, kot vi denarja — delavskih in kmečkih grošev.

Vi ustvarjate Boga po sebi. Ker ste nizkotni, lakomni in maščevalni, prisojate tudi Bogu take lastnosti.

Le delajte in učite tako še v prihodnje!

Ljudstvo ne bo ostalo vedno nemumno. Že danes se svetlika v človeških možganih tam, kjer ste bili absolutni gospodarji čez človeško pamet. A to svetlikanje, ki so danes še iskricke, bodo zanetile plamen, iz katerega se bo razvil požar, ki bo uničil klerikalno hidro.

In prišel bo dan, ko bo "vaš zna" vas pustil na cedilu!

— Zakaj so delavci dobri ljudje? Ker delajo dva dni v tednu za sebe, štiri pa za druge — za kapitaliste.

Proti prohibiciji.

Proti prohibiciji nastopajo ljudje vseh starosti. Med prohibicionisti najdemo ljudi, kateri govorijo in priporočajo treznost. Treznost je res dobra in podlaga vsemu zdravju. Večkrat pa se je že primerilo, da je kdo zgubil treznost pri pijači vsled pokvarjenega želodeca. Če hočete torej imeti pravo podlago za zdravje, morate imeti pred vsem dober želodec. Tega pa dosežete, če pijete Trinerjevo grenko vino. To je najboljše sredstvo proti slabemu želodcu, zaprlja ali boleznim v prebavi, slabokrvnosti in sploh proti boleznim želodca in trebuha. Je najboljše zdravilo. Dobi se v lekarnah. Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland ave., Chicago, Ill.

Najlepša in najboljša obleka Vas velja najmanj v

Največja izbira klobukov. **LAWNDALE CLOTHING HOUSE** S.W. Corner 26th & Central Park Ave. Srabce vseh vrst in cen.

RUDOLPH LAYER

LASTNIK

Obleke po mere naša posebnost.

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN

1343 W. 18th Street

pri Blue Island Ave.

CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri nem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

ČE RABITE EXPRESS

kočljo, seno za živino in sploh reči, ki spadajo v stalno stroko se oglasite pri

W. J. BRENNAN,

1132—1st St.

La Salle, Ill.

TELEPHONE 380 R.

Slovincem in Hrvatoma priporočam svoje moderno brivnico.
FRANK ZORNJAK,
1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajski
tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,

1243 W. 18th St. Chicago, Ill.

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, tam kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

Sodrugil! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo!"

I. STRAUB
URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verig, prstanov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prekoramnice, bandera itd.

za slovenska društva najbolje preskrbi

Emil Bachman

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Slovincem in Hrvatoma!

naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po najnovjšem kroju. Unijako delo; trpečno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k epa.

daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledajte si našo izlobo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.
UNION CLOTHIERS—TAILORS
598 600 BLUE ISLAND AVE.

DOBREGA FOTOGRAFA

Povsod cenijo. Zato pojdite k

Wilke

kteri izvrstno fotografuje.

Najboljše delo.

Cene zmerne.

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE.

TELEFON CANAL 287.

USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po \$20, \$22, \$25.

Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.

Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.

V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kravat, jank, spodnjih hlač, opank, i. t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča **JURI MAMEK,** PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE

1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh

brez nožn in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Ozdravim vsacega, kdo trpi na Varicocele, Stricture. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčne nezmožnosti, vodenico in boleznit tidoših se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali še veliko sveto zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim ozdravim vsakega.

Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati — le za uspešno. Ozdravim pozitivno zeloščne bolezni, pljučna, na jetrik in ledvice ne glede kako stara je bolezen.

Tajne moške bolezni ozdravim hitro, za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupljenje in zguba vida. Pljučna, nadbuha, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim s mojo najnovejšo metodo.

Ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor pršice, ture, garje, otekline. — Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastonj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Urduje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1405

Jako važno vprašanje?

"Ali sem že poslal zaostalo naročnino na "Proletarca"?

Se ne!

Mrizantema in Cimbas.

(Spisal Milan Pugelj.)

(Konec.)

"Kar povej!" — sem jo botril. "Obljubi, da bom storil natanko po tvojih željah."

In takrat je povzdignila roke proti meni in je zaprosila z ihtnim glasom.

"Poslji Gašparinu, da se bo mogel vrniti!"

Niš nisem rekel, da sem ji pa na mestu. In tista moja lastnost, ki mi je hodila včasih dobro, največkrat pa slabo, tista lastnost, da nisem obupal do zadnjega in sem že takrat, kadar je bilo res, že vse izgubljeno, še vedno kaj iztaknil iskricco upanja, tista se je tudi ob tej priliki zopet izkazala. Njega tako ne bo! — sem si mislil. Naj mu pošlje še tisti denar, naj še, zadnjikrat poskusi, kako je ž njim.

Poslala je, pa ni bilo ne odgovora, ne Gašparina. Bleda je hodila okoli, vselej planila po koncu, kadar je prihajal kdo zunaj po stopnjicah, vselej vsa zardela in se preplašila, kadar so se začeli po veži koraki, prečula vse noči, vstajala sredi njih, hodila po sobi in se vznemirjala kakor jeseni vjeta ptica, ki je namenjena na jug.

Bilo pa je, kakor sem povedal: pismo in Gašparin — oboje je izostalo.

In ko sva sedela tako neko popoldne — nedelja je bila, zunaj je padal sneg — ko sva tako sama sedela v sobi, sem vzel prvič po dolgem času v misel Gašparina. "Nič ne bo!" — sem dejal. "Ne pisma, ne Gašparina. Zdaj pa vendar lahko spoznaš, da je z njim natanko tako, kakor sem ti jaz pravil. Pozabi nanj, pa moja bodi! Šaj bi te rad poročil, pa ne morem, ker imaš moža, ki je eigan in eigan ima tako življenje kakor trakuja: samo da mu glave ne zdrobiš, pa se ti izliše iz vsake bolezn! Sto let bo živel!"

Glej! Res je! Prav do takrat sva živela kakor brat in sestra.

"Kaj bi drugače!" sem govoril. "Šaj sama vidiš, da je tako zate in zame najbolje!"

In prijel sem jo okoli pasa in jo posadil v svoje naročje.

"Pa se je ujela ptica v gajbo!" — sem se ji smejal, vesel sem bil in božal sem jo po licih.

No, vidiš! Pa se je dogodilo ti, česar ne pričakuješ ti in na kar tudi jaz nisem bil pripravljen: popoldne sem prišel iz tovarne, pa nisem našel ne nje, ne otroka. Povsod sem iskal, mislil tako in tako, a vse je bilo zaman. Nazadnje — čez tri dni — se je še le po prvič izkazalo: dve utopljenki so potegnili iz reke, ena je bila Marijanka, ena pa njena hči.

Zunaj se je že danilo. Rahla, nekako meglena svetloba je silila v duplino in se širila zunaj med drevesnimi debli in grmi po gozdih tleh, tuintam se je že oglašala živahna ptica z veselimi in svežim glasom, kakor bi budila tovarišice.

Popotnik je umolknil, meni so se pričele zapirati trepalnice same od sebe, iztegnil sem se vznak po listju in sem zaspal in zasanjal.

Lepe sanje sem imel, grajska gospodična je priplavala do mene in je stala pred menoj kakor angel. Rahlo tancico je imela na sebi, bele rože v zlatih laseh, zadaj so ji segala nad ramo snežena in blešča krila in se dotikala spodaj zemlje. To ni bilo v votlini, to je bilo v takem kraju, ki ga ni na svetu. Zlate in srebrne rože so rastle naokrog, zlati sadovi so viseli po srebrnem drevju, namesto ptic in metuljev so letali po zraku angeli s takimi dolgimi in snežnimi in bleščečimi krili, kakor jih je imela Mrizantema. In prijazen veter so delali z njimi, ki je božal lice kakor balzam, kakor vonjave čarobnega evetja.

Ko sem se zjutraj prebudil, je sedel popotnik še vedno sključen in zamišljen tik mene. Slišal je moj šum po listju, dvignil je glavo od kolen in izpregovoril in polahko in skoro hripavo.

"Pa mi še ti kaj povej!" — je rekel. "Pa še ti pripoveduj!"

Videlo se je po glasu, da ne pričakuje moje povesti. Kaj naj bi mu tudi pravil? Ali to o grajski gospodični, ki sem mislil na njo v svojih samotnih urah? Smejal bi se mi, ker je vse skupaj kakor

pačevina: sanje, hrepenenje brez smisla.

"Ne vem!" — sem mu odgovoril. "Mlad sem še, malo sem še doživel."

Še predno je vstalo solnce sva odhajala. On je pravil, da je namenjen na Kočevsko.

"Nisem več v tistem kraju!" — je govoril — "če bi me tudi priklenili z verigami. Iztrgal bi se! Kako bi pa živel tam, te vprašam? Vse me spominja nanjo in spomini me mučijo in trpinčijo. Tam sva z Marijanko stanovala, tam sva včasih hodila, tam je reka, no vidiš — reka! Na Kočevsko grem v tako tovarno, kakor je tista pri nas. V pismih sem se pogodil in jutri bom nastopil delo."

Hodila sva skupaj od Grosuplja in tam sva se poslovila.

"Če boš kdaj zabredel v take zadeve" — mi je za slovo svetoval — "pa se jih poizkusi kmalu iznebiti. Če se boš prej iz njih izmotal, bolje bo zate, in če boš bolj uravnaval vlakna, bolj bodo zapleteni vozli. Kar naglo napravi konec in pojdi iz tistega kraja. Dobro je tako! Pa nič ne verjemi življenju! Kadar boš imel že vse v rokah, še vedno misli, da nimaš ničesar! Sreča se izmuzne iz rok kakor riba. In sede pred te na tla, in ko jo hočeš prijeti, odleti kakor ptica!"

Stala sva na križpotju: ena cesta je držala proti Ljubljani, druga na Kočevsko stran.

"Še im eni povej, da bom vedel, s kom sem se pečal!" — je rekel in mi segel v roko.

"Hejlek mi pravijo!" — sem odgovoril in god obhajam na dan sv. Mihela, vsako leto devetindvasetega kimavca: pišem se pa Potokar."

"Pa srečno!" — je dejal in mi stresel desnico.

Gledal sem za njim, ko je korakal pa kočevski cesti, visok in močan kakor je bil, prekladal težke in močne noge kakor dva grčava štor, se zibal s čokati životom z desne na levo in se opiral pri hoji na debelo popotno palico.

Jaz sem hitel proti Ljubljani in še predpoldnem sem hodil po njenih cestah. Velika je, daleč večja kakor vas, ni čudno, če se zgubi sredi nje tujec. Pa so tam ljudje, ki ga najdejo in pošljejo tja, odkoder se je priklatil. Mene, ki sem zašel sredi cest in ulic in nisem vedel ne na prej, ne nazaj, so vozili in izročili domačemu županu, očetu Modrijanu, in oče Modrijan me je prijel za rokav in vleklo domov. Doma so me kregali, topli zato in zato.

Od takrat se je vse izpremenilo. Življenje je mračnejše, mnogo težavnejše, kakor je bilo. Sanj ni več, grajska gospodična se je omožila. Prišel je debelih s palec debelo zlato verižico, ki st je cepila sredi prsi v dva cepa. Glavo je imel kakor stožec, lica, kakor bi mu jih kdo napihnil, trebuh kakor boben. Šla je z njim, in ko se je čez leto dni vrnila, mu je bila enaka. Videl sem jo in pozabil. Vse mine na svetu, pa je tudi to minilo.

No, prav!

Bodite ponižni napram gosposki!

V štev, za mesec april opisuje v mesečniku "Metropolitan Magazine" Carl Hovey, sotrudnik lista razmere pri policiji v Chicagu in Philadelphiji. Članek priporoča reforme, v katere pa mi ne verjamemo, dokler bo mestna uprava Chicage in Philadelphije v rokah kapitalistov in njih slepega orodja. Nočemo se baviti z reformami, ker vemo, da so reforme nemogoče, dokler bodo sedeli v mestnem svetu kapitalistični političarji. Marveč poslovenimo le nekaj odstavkov, da bodo slovenski delavci vedeli, kakšno policijo imamo v večjim ameriških mestih.

O čikaški policiji čitamo:

Debela žila korupcije se je vila skozi policijo od najvišjega policaja pa do najnižjega. Denar, denar je bil geslo v vseh birōh. Tekom štrajka voznikov so doznale ekspresne družbe in velike trgovine na oddelke, da je samo ena pot, ako hočejo, da bodo njih vozovi vozili po ulicah. V ta namen so morali postaviti policajске inspektorje na plačilno listino. Pa ne za borih sto dolarjev. Bili so dragoceni. Stali so po več tisočakov.

Pri finančnem izkoriščanju nepravilnih hiš se je šlo vedno za

to, kdo bo prvi prišel na lice mesta kot čuvaj morale. Dotični uradnik je vedno spravljal največje deleže podkupnine v svoj žep. Kadar so odkrili tak zavod, takrat so prihajali drug za drugim in nihče ni hotel oditi praznih rok. Policajski inspektor je prišel, da je kasiral, za njim kapitan, potem saržent, nazadnje pa navadni policaj dotičnega okraja: vzel je, kar so mu višji pustili. Javna varnost je postala pravljica, policaji so imeli vršiti razna dela, ki so jim služila za polnitev njihovih grl in žepov. Za kaj bi se brigala za varnost na ulici. Inspektorji so vbijali zlati čas v družbi vplivnih političarjev v boljših restavrantih, sarženti so pa v družbi štaba policajev pili žganje. Višji in nižji so bili čestokrat na stražnici pijani.

Sodniska obravnava proti policajskemu inspektorju Mc Cann-u je dokazala kako mora greh plačevati policajsko čednost. Za vsako deklico v "nesramni hiši" je moral plačati najemnik \$10 vsaki mesec. Poleg tega je pa moral plačati še od \$20—50 na vsako organizacijo, ki je trgovala z dekleti, ker je morala organizacija skrbeti za nova, druga dekleta. Ta organizacija je bila seveda pod varstvom policije. Poleg tega so pa rekli, da je Mc Cann najboljši policajski inspektor mesta Chicage. Niso ga vrgli radi njegovih lumparij, marveč, ker je nekterim priznanim stebrom družbe stopil na kurja očesa. Rekli so tudi, da je njegova obsodba pripomogla, da bo korupcija pognala še bujnejše evetke.

Graham Taylor, znani propagandist za čikaške dobrodelne zadeve je povedal poročalecu:

"Kaj mislite o policajskem sistemu, za katerega sem moral najeti pinkertonske detektive, da so opazovali mestne detektive? Šlo se je za mlado dekle, katere oče je bil umrl. Izročiti so jo hoteli nekemu bogatincu. Neka stara "grešnica" je dala v liste naslednji oglas:

"Isče se mlado dekle za družabnico." Iz čete deklet je izbrala dekle, ki je živela z njeno materjo: zaprla je nesrečno žrtev in poslala bogatemu pohotnežu vest: All right. Dva mestna detektiva sta vedela za stvar in stražila sta, da nobeden nepoklican človek ne zmeša štrene. Vseeno se je posrečilo iztrgati dekle iz žrela pohotnežev. Dal sem aretirati staro grešnico in skušal sem prijeti tudi bogatega pohotneža. Ali nakrat je zginilo dekle. Po več tedenskem iskanju sem jo našel. Kje? V okrajni ječi. Policija je je tje prišla pod tujim imenom proti nji je "skrpucala" tožbo, da je dekle zginilo kot priča, katere policija ni želela. Slednjič so obsodili staro grešnico, bogati svinjar je bil pa prost, ker ga je branila policija. Še danes ima svoj "kšeft" v mestu.

Iz policajskih razmer v Philadelphiji pa navajamo tudi en slučaj, ki dokazuje, da je policija ponižna dekla kapitalističnih strank. Carl Hovey pravi, da je največja naloga filadelfijske policije, da vlačijo volilec na volišče za vladajoče političarje. Nobeno sredstvo ji ni preumazano. Protežirajo vsakega, ki je v zvezi s kapitalistično politično "druhaljo."

Človek je lahko notoričen hudo-delec, pa se mu ne bo skrivil las na glavi, ako je pod zaščito kapitalističnih političarjev.

"Slučaj Broderick. To je mlad lopov, ki je prišel svojo karijero, da je kradel plinomere. Za to delo je izučil mlade dečke, ki so po kletih opravljali delo za njega. Ali njegova častihlepnost ga je gnala naprej. Postal je vodja politično kapitalistične druhalje v svojem okraju."

Vzlie temu pa ni opustil svojega starega dela. Neki policaj, ki ni opravljal službo v dotičnem okraju in ni poznal tajnosti, je aretiral Brodericka radi cestnega rop. Zasačil ga je, ko je vrgel pasanta na trotoar in ga hotel oropati. To hudo delo kaznujejo ostro in tudi varščina ni dovoljena. Ker je pa Broderick politična sila, se je glasila obtožnica le na napad. Spustili so ga iz ječe. Njegovo prvo delo je bilo, da je poiskal policaja, ki se je drznil aretirati njega — kapitalističnega političnega voditelja. Policaj se piše Rodgers. Broderick ga je od

zadaj udaril po glavi, poškodoval mu je težko črepijo in hodil po njemu. Policaj je obležal kot mrtev in prepeljali so ga v bolnico. Ko je ozdravel, je bil pa vsled poškodb nesposoben za policajsko službo. Ali nekdo drugi je povedal, da lahko obdrži službo, ako Brodericka ne naznani sodišču.

Poleg tega je nosil Broderick še pet obtožb radi ulomov, tatvine, cestnega ropu itd. na svojem hrbtu. Ali te obtožbe niso bile zabeležene nikdar na sodnijskem kalendarju. In Broderick bi ne bil prišel nikdar pravici v pest, da ni šel dne 4. julija v New Jersey. Tu se je preveč zanašal na svojo "politično moč" in prišel je sodišču v roke.

Gospodje, ki delajo politiko za mesto Philadelphijo, pa se niso zapustili svojega zvestega oproda. Obsodba je bila tako milostna, da se je kmalu vrnil v svoj delokrog v Philadelphijo."

Delavci! Tovariši! Take izvrške človeške družbe podpirate, kadar pri volitvah glasujete za kapitalistične kandidate.

Morda vas bodo taki živi zgledi spametovali.

Anekdoti o Petru I. ruskem carju.

Car Aleksej je imel poleg otrok katere mu je porodila njegova soproga - carica, še več drugih z ženami dvorjanov. Njegova soproga mu je bila v tem podobna. Ni se držala prestrogo enomoštva. Njeni sin, car Peter, je bil po značaju in telesnih znakih zelo podoban bojarju Tihonu Strešnjevju. Knez Dolgorukov piše o svojih slavnih memoarih (vzpominih): "Enega dne smo se na dvoru prav dobro imeli. Po gostiji, pri penetnem se vinu je pokazal Peter I. s prstom na grofa Musina - Puškina in rekel: "Ta tukaj saj ve, da je sin svojega očeta, jaz pa še tega ne vem." In vstavi iz stola je skočil k Tihonu Strešnjevju ter zakričal: "Tihone Nikitič, povej mi vsaj resnico: ali si moj oče ali nisi!" Strešnjev je bil osupel in molčal. Peter I. pa ga je bil prijel za vrat (pogledal je bil že malo preveč v kozarec) in še huje zakričal: "Govori, ali te pa zadavim." "Jaz res ne vem, kaj naj rečem... Sam ne nisem bil..." Peter I. si je zakril obraz v roke ter odšel iz dvorane...

Nekaj za zdravje.

Samo v zdravem telesu zamore biti močna volja in zdrav, jasen razum. Samo zdrav delavec se zamore boriti in zmagati. Zapomnite si to!

Pljuča se ne morejo umiti z vodo, toda umijejo se lahko s čistim in svežim zrakom. Dajte pljučam dovolj svežega zraka.

Jetika je najbolj razširjena med kamnoseki in delavci, ki se ukvarjajo s cementom, a najmanj pa med bankirji. Poklica sicer ne moreš spremeniti, toda spremeniš si pa lahko delavske razmere, da ti ne bo toliko škodilo zdravju.

Stradati je slabo, a nabasati želoce čez merjo je pa še stokrat slabši.

Ne prenaslanjate malih otrok. Otrokov želoček se najprej pokvari, ako se ga prenasati. Ne dajajte otrokom sladkarij in alkoholičnih pijač.

Dolgi delavniki pomenijo kratko življenje.

Muha v mleku, katerega pije tvoj otrok, pomeni milijon kalij bolezni, ki se gnjejejo na otrokovih ustnicah, v grlu in želodcu.

Kapitalisti zdravnikom: Čuvajte življenja delavcev! Rabimo jih mi, da jih — pokopljemo v našem businessu...

Delavci v Rusiji bi bili radi svobodni, a ne morejo biti. Delavci v Ameriki bi pa lahko bili svobodni, toda ne marajo biti.

Zakaj Amerikanci nadkriljujejo Evropejce? Američani so praktični ljudje. Najprvo so oropali Indijance za zemljo, potem so pa delavce ukovali v industrijsko sužnost.

"DŽUNGEL"

Povest iz čikaških klavnic. Angleški spisal Upton Sinclair. Poslovenila Jos. Zavrtnik in Ivan Kaker.

CENA S POŠTNINO VRED \$1.25

(Ta pretresljiva povest iz delavskega življenja in delavskih bojev je do danes prevedena že na 17 jezikov. Vsak slovenski delavec bi jo moral čitati.)

Obe knjigi se naročata pri uradništvu "Proletarca", 2146 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

KDOR HOČE IMETI

dobro obleko najnovšega kroja, okusno in trpežno delo, naj se oglasi pri

MIKE KASTRUN-U KROJAČ

1842 S. Center Ave., Chicago, Ill.

— Pridite in pogledjte! —

Kaj je treba, da čitate!

v književni zalogi Slovenske delavske tiskovne družbe se dobi:

"Socialistični katekizem"

Predelal za slov. delavce v Ameriki Ivan Molek.

Cena posameznemu iztislu 10 centov. Kdor jih pa naroči naenkrat 20 ali več istisov, jih dobi pa po 5 centov komad.

(Ta brošura je izvrstno sredstvo za socialistična propagando in živa potreba za vsakega agitatorja, kateri rekrutira nove sodruge.)

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete-piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS. Telefon 1199.

Angleščina

brez učitelja! Slovensko Angleška Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA,

538 W. 145 St., New York, N. Y.

Pišite po cenik knjig!

JOS. BERNARD-U

1903 Blue Island Ave.

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na prodaj

pri **H. SCHWARTZ,**

16—18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov. Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s "Pain Expeller", kakor je popisano v knjižici, v kateri zavijta steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s sidrom na kartonu in na steklenici.

DR. RICHTER'S "PAIN-EXPELLER"

Kaj-ti koristijo močne mišice, če trpiš na revmatizmu.

PAIN-EXPELLER dobro vdrgnjen, ti takoj olajša bolečine in odstrani njih vzroke. Po šlo in šlo v vseh lekarnah

F. Ad. Richter & Co., 215 Pearl St.

NEW YORK

Pazite na varstveno znamko s sidrom.

JOS. PREZEL,

Slovenska Grocerija,

1932 West 22nd Street,

med Robey in Lincoln ul.

VOZI NA DOM.

Podpisana se priporoča Slovencem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago dobro gostilno in dvorane.

Šajnek & Hans

1802 S. Centre Ave. Chicago, Ill.

Joseph Kratky,

1645 W. 21st Pl., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinejših cigar vsake vrste.

Na debelo in drobno.

Sodrug! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Strazho," edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Naročnina \$2. na leto. Naslov: 1209 W. 18 Str. Chicago, Ill.

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unizake smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.

Postrežba točna in isborna.

Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR!

Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko. Se priporoča

John Mladič

2236 So. Wood St. Chicago

Leopold Saltiel

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah.

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3065

Residence Phone Irving 4176

URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK

Severozap. ogel Randolph

in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

HALO! HALO!

Kam pa? — Na sveže pivo in čisto

dobroga vina k

Frank Mladič

1832 S. Centre Ave.

tam se bomo imeli po domače.

To je pogovor s ceste, ki priča o našem saloonu.

Frank Mladič,

1832 S. Centre Ave., Chicago.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni

in rancolnici.

Izdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravila, 1924—26 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živijo bolniki naj pislo slovenski.

Valentin Potisek GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill.

Toči vse, gostilni podrožene pijače in se priporoča rojakom za obilni obisk.